

Csorba Győző
Szemközt vele

TARTALOM

KULCSRA ZÁRUL

MISERABILIS
KINEK MÁR...
KÁROMKODÁS UTÁN
VÉGKÉPP VÉGE
HITVITA

MEGTÉVEDT NÁRCISSZUSZ

EGY-ÜRESSÉG
ÁLLAPOT-RAJZ
ROMMÁ DÚLJA
BÍROK-E MÉG?
KULCSRA ZÁRUL
KÓRHÁZABLAKBÓL
FÉRFI-KÓRTEREM
VISSZANÉZÉS
INGERSZEGÉNYSÉG
NÉPÜNNEP
MOST LEJÁR
NEM MEGY
HA AKAROM HA NEM
ELŐTTEM VANNAK MÉG
DIDEREG
AHOGYAN MOST VAN
ITT ÉRZEM KÖZEL
KÉTFÉLE IDŐ
MARAD-E?
A VÉGE EGY
SAJÁT ÜGYEM

NYÁRDÉLUTÁNI DÖRMÖGÉS

KORA TÉL
VARJAK
ÖNÁMÍTVÁ
RITKÁN

TISZTA TOLLAL
ESEMÉNY ÉS EMLÉK
ÖTVEN ÉS MÁSIK ÖTVEN
LÉGY
NYÁRDÉLUTÁNI DÖRMÖGÉS
TERJESZKEDIK A SIVATAG
BELÜL ÉG

MÁR HETEN MINT A GONOSZOK

LESZEK FALEVÉL
ANYÁM ÖLE
A HETEDIK UNOKA
ÚJSZÜLÖTT
A KINT S A BENT
ÖSSZEKULCSOLÓDVA
NŐVÉREM ÉS HÚGOM
MI VOLT TALÁLKOZKOM VELE?
SZÉPSÉGHEZ
CSAK ENNYI
SZEMMEL SEM
ILLANNAK KI
EGY SZERELEM TÖRTÉNETE
KÁRUNKRA VAGY JAVUNKRA
FÉNYKÉPEK A FALON
KEDVEMRE S NÉLKÜLEM
SOS-T JELEZ

ÜVÖLTÖK S HALLGATOK

ELMÉLKEDÉS EGY ILLYÉS-DEDIKÁCIÓ FÖLÖTT
LETT IDEJE
VÉSZI ENDRE MEGHALT 1987. JÚLIUS 9- ÉN
HETVENÖT
TÚL MÁR
AKAROM

KULCSRA ZÁRUL

MISERABILIS

Szemközt ha már ilyen közel van
szemközt vele a végső birkózás előtt!
Ne hátulról csapjon le mint
sikátorok sötét lovagja

Hogy legalább akkor hogy egyszer legalább
egyetlenegyszer láthassam szemét
még azt se bánom ha megbánom akkor
mit annyi sokszor elkövettem ellene
Mert úgy sajnál s oly roppant szomorú
s nyilván oly gyakran megsajdul szive
konokságottól mely kétségbeesve
iparkodott hogy onnan a hiten
való létét valóban elfogadjam

Fény-árnyék-csíkosan messze a szülőágytól
sűrűn kínlódtam bármilyen kicsiny jelért
hisz emberarcom rúgta porba
a kényszerű alázat és zavar

Most itt a legjobb alkalom
a legeslegutolsó (a legelső?)
egy pillanat csak s máris zenghetem:
„Van!” vagy „Nincs!” - ám ha így ha úgy:
ó én szánandó mindenféleképpen

KINEK MÁR...

Kinek már bajsza nő s a kóca fogy
többé gyermekké nem lehet
hiába ül homokba kiskölykök közé
s épít furfangos várakat
s beléjük ólomkatonákat
amennyi kell várvédeni

S még apja is hiába él

Valahol mindig fúj a szél
valahonnét mindig befúj
valahogy mindig megfagyasztja

Hát mit tehet? Fűrész keres
a föld felett az ég alatt
mígnem melegség leng feléje
maga se tudja honnan is

Aztán lassan konyul feje
mintha egy ölbe hajtaná
ott hálásan elfészkelődik
érzi jól hogy javára van
érzi az öl angyalfehér
selymét gyűrődni homlokán

KÁROMKODÁS UTÁN

Ha megbántottam volna
- nem hátsó gondolattal:

kín égett homlokomra
az bélelt indulattal

S csak úgy bánthattam volna
ha létezik - Ha nincs ő

amit mondtam morogva
mondta egy szalmacséplő

- Ha meg van s mint mesélik
hogymindenek királya

egy dúlt agy dúlt beszédit
ő nyilván megbocsájtja

Sőt tán segít is és mint
kértem úgy gondoz engem:

asztalt meg ágyat készít
csöndet teremt szívemben

VÉGKÉPP VÉGE

Csak úgy (nem is füledbe szánva)
jön elalvás előtt a számra
majd hetven év után megint:
„Én Istenem...” s az alku, kérés,
hogymén... hogymás... hogymvédj meg és érts
és sorra-rendre titkaink. -

De az a béke, az a béke
annak már végképp vége, vége,
az többé már meg nem legyint.

HITVITA

János ev. 20., 29.

Máté ev. 5., 3.

Nem látok - Ám hinni szeretnék

A föltámadt Krisztusra morgok
mivel Tamásra megrovóan
pirított rá s kedvetlenül -
Ha értelmet kaptunk miért nem
hagyja hogy éljünk is vele?

Így már-már innét indulóban
szinte folyton feszít a szégyen
hogy oly keményen megaláz:
résnyit se nyitja függönyét -

A nagyon-nagyon okosoknak
bújom utolsó napjait
de egyik sem terem vigaszt
mert mintha gyermekszáj suta
logikája szólna belőlük
csak persze fennköltebb fokon -

Akkor már inkább nénikéktől
rózsafüzéres vén kezük
bütykeitől tanuljak élni
és tanuljak meghalni is
hisz a Hegyi Beszéd szerint:
„Boldogok a lelki szegények”

MEGTÉVEDT NÁRCISSZUSZ

Hogy a hazátlant elkíséri készít néki asztalt meg ágyat
mert éhsége növekszik és dereka is gyakorta bágyad

A jelek úgy jelezték
a szorongást felezték
a hitet kétszerezték

Az értelem mely mint a lé
széttócsált addig százfelé
úgy látszott mintha újra
formák közé szorulna

s a gép mely összeviessza kattogott
megint ritmust fogott

A kóborló köphette szembe magát nem is telt sok időbe
másnis gyerekoszobába járt holott azt hitte már kinőtte

jobb ha kezébe kést vesz
s eztán netán ha téveszt
azzal kezd rendezéshez

Hisz éginek gondolt lapos
juh-járáson gyalog tapos
s mintsem a hegyi levegőben
boldogabb bűdös terelőben
(megtévedt Nárcisszusz rájön-e hát
hogy magát látja jót ha lát?)

EGY-ÜRESSÉG

Kezdhető testem megvetése
kiszuperálni engedése
lefokozása rangtalanná
a férfikarban hangtalanná

Megnyugtató hogy célja másul
hogy kiszokik a csábulásból
hogy kitanul a csábitásból
a testért testet ámitásból

Az őszinteség kora jő el
sok igéjével főnevével
kevés bővített mondatával
még kevesebb henye szavával

S ez jó... tudom: fönnek kell maradni
a termő méhnek magvat adni
de hogy minek és hogy mi haszna:
kutatjuk se vége se hossza

S ez rossz... most már végképp hiúság
a funkciótlan szóra-szóság
szaporodhat az igen és nem
az értésben megértetésben

S ez rossz... mivel fölöslegesség
nélkül az élet egy-üresség
csak cifraság dísz mája-fátyol
emelhet ki a földi sárból

ÁLLAPOT-RAJZ

Ráakódik az esőre a sár
Mindenki megkapja amire vár
Hol így hol úgy fut a perc fut a nap
az idő kergült eb: önfarkába harap

Föladtam: tegyen úgy ki-ki ahogy éppen akar
Néző vagyok az lettem nyilvántartó hivatal
Szemem nem dirigál többé csak konstatál
ami történik benne rétegeződve áll

Innét azután leereszkedik
a gyülemelő rétegek sora lényem legmélyeig
s látna csodát aki rátekintene
akinek még érzékeny ilyenre a szeme

Befagyott öbölben zátonyra futott
félíg-süllyedt hajóroncsot látna az ott
jegeces kanalat bögrét vázát még talán
virágokat is egy kidőlt váza falán

és még ezer apróságot nagyságot: kócos kis fejeket
ravatalokat satöbbit egyszóval: életet -
Bennem mélyen ahogyan egyszer én
makacsul-szerző-ralbó korom idején

Azóta soha úgy... Elaludt a hevem
nem én teszek a dolgok történnék csak velem
fejemen belül a töviskorona
befele hull a vérem csöndben hull kint semmi nyoma

ROMMÁ DÚLJA

Ha így csöndesen, mint a lassan gyógyuló seb, ki
tudna fogyni belőlem!

Hogy növekednének a közök, melyek határán
áramutés emlékeztet arra, hogy él. Él, és elvesz
tőlem perceket, órákat, napokat. Sohasem pótolha-
tókat.

Mert bennem folyó élete az én kreációm. A ma-
gam anyagából és erejéből. Fontos számomra a fel-
tétlen birtoklási lehetőség, de ez mégsem igazi.
Például mocska sincs. Élet pedig lehetetlen mocsok
nélkül. Az én anyagom és erőm viszont alkalmatlan
és képtelen, hogy ily módon éltesse.

A távolság szépít, de ugyanakkor vékonyít és tom-
pít is. És simán vezet odáig, hogy csak tétova sej-
téssé váljék egy volt arc, mozgás, hang, érintés.

Ha így halna meg bennem, aki életben maradt!

Ha így tudna kifogyni belőlem!

Félek, hogy nehéz lesz agóniája, s mint asztmás
haldokló, irgalmatlan fulladásos görcsök közt távo-
zik az élők sorából.

És ágyát kétségbeejtő rommá dúlja bennem.

BÍROK-E MÉG?

Megkímélném ha rajtam állna -
Ó mennyi irreális álma
mennyi kicifrázott elképzelése
vált még át szenvedésbe?

A gyötrelmek - igen - nevelnek
Dehát mért jobb a megneveltnek?
Ki lassan mindenről lemond
embernek hagyja-e a gond?

Ha majd már csak idézhető
ha így leszek csak résztvevő
bírok-e még segíteni
annyi erőt kifejteni

amennyi kell valami vétkes
szörnyűség elviseléséhez
hoz-e rám az emlékezés
akár csak enyhe enyhülést

vagy már most bölcsebben teszem
ha ellopózom csöndesen
hogymit mentségnek lenni hittem
nyomokban se maradjon itten

KULCSRA ZÁRUL

Küszködnek régi álmaim
hogymit álomnak maradjanak
de szét-szétzúzzák vágyaim
s a képet roncsoló szavak

Mondtam nekik kik féltenek:
sokáig már nem bírhatom
azt válaszolták: értenek
megjárna már az irgalom

Ám nem kapom meg semmiképp
A jószándék sovány vigasz
Ki egy határon túlra lép
folyton pörébbé válik az

Végül csontig levetkezik
s lesz még az önnön ügye se
tűzzel földdel szeretkezik
és kulcsra zárul a mese

KÓRHÁZABLAKBÓL

Elöttem erdő-fal már alkonyi csöndben
messzebb tompa vonal: ég- és föld-tükörben
Így senki se látja hogy a szín s a forma
csak nékem idomul festménybe szoborba

Jégeső volt déltájt most levél se moccan
arrébb pára foszlik mérsékelt magosban
Így senki se látja csak én hogy az oszló
pára tán egy lélek levegőbe foszló

Ha a szembe-dombhát szeme erre járna
sose hinné hogy e formás-kicsi házba
mily roppant hatalmak csapnak össze váltig:
édes gyógyulástól keserű halálig

Vannak sokan kiknek végső kikötője
megkívánt rettegett rendelt pihenője
Emiatt morog föl emiatt haragszik
emiatt szelidke öröm-szava hallszik

Kimegyek-e innét? Vagy majd visznek innét?
Leszek-e lelőtt vad? Vagy csak futi vendég?
Nézek... Az erdő-fal ébenfeketében
jön kegyelem nélkül s áll zordan elébem

FÉRFI-KÓRTEREM

Onnan már onnan onnan

A szavak építőkockákként dőlnek össze
valami ritmus logikája
fűzi csak egybe őket

Erejük lankadatlan

Hol jár az agg?

Kis ingben a konyhakövön
nők ölét tüzesíti
rálőnek hasalnia kell
temet temet temet

Hol jár az agg?

Kórházzobában
türelmesen morgó horkoló
egysorsúak között
Talán valamikor szólóban ők is
más dallamokkal szövegekkel
ugyanezekkel?

Aki már onnan onnan
az csak dalol
csak kántál
kívül minden korláton és bilincsen

S oly szépen
hogy a szomszéd szobában
gyermekként alszom el
s gránit-biztos reménnyel én is

VISSZANÉZÉS

A 72 küszöbén naponta
világosabb számomra hogy csak a
hosszú-hosszú és sűrű visszanezés
hasznos és érdemes de persze úgy hogy
az ifjúba beléolvad a vén is
Miként a hegyre fölkapaszzkodónak
a megjárta meredek szépségeit
csak fentről van valóban módja látni
minden kis részletében és egészben
s megérteni mivel föl tudja mérni
mindannyi lépését külön-külön
s a lépések kis-nagy csoportjait
melyek végül egy-egy határozott
értékbe öltöznek

Hát így vagyok most
a 72 küszöbén: kerekded
boldog s keserves történet-sorok
zengők szépek meg némák feketék
állnak már dermedt glédában mögöttem
kínálnak bölcs tanulság-csokrokat
s riasztanak a szörnyű gondolattal:
ha mondjuk negyven évvel ezelőtt
jött volna a parancs az indulásra
hány elvágott nyakból hullt volna vér

INGERSZEGÉNYSÉG

„Ingerszegényen él” ezt mondanák a pszichológusok
ha úgy megvizsgálnák köz- és ünnepnapjaimat
még hozzá egy-egy szürke héten
amikor nem keresnek nem kérnek tőlem ezt-azt
nem hívnak sehová nem jön látogatóm
röviden: mintegy kiesem a világból
s látszólag csak néhány embert érdekel
vagyok-e vagy sem

„Ingerszegényen él” - ahogy mondom - ezt állapítaná meg
a nagyszakállú tudomány
s ajánlana bokros változtatást
életformámon (saját érdekében)

Ó én jámbor jóakaróim
hogyan élnék én ingerszegényen?
Épp ellenkező az igazság:
soha még
nem zúdult mint most oly özönnel
rám a külön-külön
inger-tömeg
csak hát ennek kívülről nincs nyoma
De bent naponta
lesz sűrűbb és lesz támadóbb
ahogy a végső
inger a legnagyobb
mind szaporábban
küldözgeti hozzám
kegyetlen előőrseit

NÉPÜNNEP

Most húsz-harminc évvel későbbem élek -

Húsz-harminc évvel ifjabb tömeg árad
forog zúg e vásári csődületben
amelyben én már csak megtűrt kísértet
arrébb taszítható holt tárgy vagyok

Még az a vattacukrot majszoló srác
az is több joggal jár-kelel itt a téren
s hallgatja a litániára hívó
harangot: hisz mindinkább néki kondul
és egyre több is hozzá a joga
s a nép többsége már idevalósíbb

Jó hogy az élet elcseréli orrunk
szemünk fülünk bőrünk mássá teszi
s idegenné a régi megszokottat
és már erősebben kívánczunk
a porrá lett hajdanvalók közé
kik még roncsukban is múltunkat őrzik
például hogy mi mint jártunk e téren
miképp hallgattuk e harangokat
mint sajnáltuk le (szánva is kevésbé)
őket kik mint mi most úgy botladoznak

MOST LEJÁR

Lehet lehet
föltámadhat a már haldokló igyekezet
mint vitális kutya melyen átment a kerék
s utána megrázza magát s el is bír futni még

Lehet de nem tudom
hogyan lesz-e kedvem rá vagy alkalom
Ha szélvészt vár az ember s az bizton elviszi
sorsát aligha élvezi

Hogyan?
Játszom képzelgetem: simán vagy kínosan?
Elébe jön az út s kegyes jósággal enged
hogyan a túlpartra menjek?

Vagy réseken
présetetem keresztül s túrnöm kell kénytelen
s lefosztva rólam minden emberit
mocsok kerít?

Ha így ha úgy:
kivágódtak az egyfelé nyíló végső kapuk
nincs vissza nincs újra nincs más irány
- Ami kezdődött most lejár

NEM MEGY

Gyerekkor - hetvenévesen
(Az álom hozza el az álom:
visszaépít szépségesen
de reggelre mégsem találom)

Nappal ha kedvem támad egy
hosszú kirándulásra bennem
léhűtő észrevételek
kerítenek be mindenünnen

Csak lopva hoznak s félsikert
(s esetleg) a próbálkozások
nem túrnek el se kint se bent
ismétlődést a változások

Hát keserű és ég a szám
parázs is epe is ha ébren
kísérelvén egymás után
nem állhatok meg a mesében

És futok futnék vissza az
álomba lihegő torokkal
hogy kibabrálhassak ravasz
mód a kegyetlen nappalokkal

Hiába... nem megy... nincs tovább
Akárki támogat s akármi:
az éjszakát az éjszakát
s ajándékát muszáj bevárni

HA AKAROM HA NEM

Készül a nyár... most április van
szél bűg az ég olykor kicsillan
kicsillan aztán újra szürke:
hagyja hogy a ború legyűrje

Ha akarom ha nem: jövőbe
fordulnak gondjaim előre
Érzélgősség? nem: nyers valóság
buktatóim csak sokszorozzák

Jövő ilyenkor áprilisban
hol leszek és hogy: élve? holtan?
követelőzőm? rangom őrzöm?
vagy már semmivel sem törődöm?

s más-más fokon fakulva rendre
építék űrt szeretteimbe?
s más-más fokon gyötörve őket
válok étkévé az időnek?

ELŐTTEM VANNAK MÉG

Elöttem vannak - eljönnek bizonytal -
elöttem vannak még a legnagyobbak
Kívánságokkal halasztgatom őket
kívánságaim nem érnek sokat
én hiszek bennük mégis ostobán
s egy-egy napért hálát adok nekik -
Majd a személyes harcok majd azok
melyekben hasztalan lesz a kiáltás
a segítség-hívás (nem lesz segítség!)
majd azok lesznek irgalmatlanok
Fekszem hanyatt akkor fejemben
mint olvadt jég kavarganak
forognak állnak összevissza
tarka-fekete emlék-gomolyok
majd gyorsan egybedermednek megint

megszületik egy kristálytisza kép
valahány érzékszervem mozgósítva
Aztán széthull és másik áll helyére
s ez ismétlődik mígnem egynemű
feketeség borul rám mindörökre
s ez az idő időtlen lesz ha végső
hosszú lesz hogyha gyötrelmek telítik
hosszú ha még csak néhány percnyi is

DIDEREG

Előre hideg mindenképp hideg
hátra melegedő meleg
percenként változó
de mindig egyirányú
Hátra melegedő meleg
hátra nincs már hatalmam
előre mindenképp hideg
előre sincs hatalmam
Átfut itt mellettem (itt rajtam):
az előreből melyik pillanatban
támad a hátra?
Hinnék pazar gyerekmesékben
lenne gyönyörű élmény
hinnék vasszürke porban
lenne rideg keménység
Állok kint és bent itt is ott is
mindenütt és sehol
Melegedő melegbe
kíváncszom
Hátra nincs már hatalmam
előre még kedvem se - félek:
számon ha mozdul
didereg a szó
reszket az ének

AHOGYAN MOST VAN

Ez így ahogyan most van
hogy élet van s idő
s hogy elmegy az idő s az élet összeroppan
ez nagy szédítő nagy kecsegtető

A fondor élet áltat
engem s mindenki mást:
tudjunk örülni és zengvén hallelujákat
feledjünk el halált és pusztulást

De én e karneválból
föl-földobom fejem
s bizonytalan gyanú s remény forgatagából
gyanús bizonytalanba rejtezem

Zokogni lenne kedvem
- Egy férfi nem zokog -
szól rám keményen a modern hideg köz-illem
Elhallgatok hát s görbén hallgatok

Belül viszont ömölnek
áradnak könnyeim
testem minden kicsiny kútfejéből kitörnek
s végigzúgnak szikláin völgyein

Mégsem könnyítenek meg
maradva ön-nehéz
dúlt érzékszerveim riadtan megremegnek
s végtagjaim: a fáradt láb s a kéz -

Ha elcsöndült a csengő
s kicsengettek ha már:
akkor nyugszik meg e botrányokon merengő -
Csak a halottnak semmi a halál

ITT ÉRZEM KÖZEL

Most már valóban itt érzem közel
s próbálgatom miképp is kezdjem el
ha esetleg nem is kérdezne de
úgy nézne rám oly szúrósan szeme

Most már előfordulhat (fordul is)
sok kortársam ma van holnapra nincs:
egy gondolat mely kezdődött haladt
bennünk befejezetlenül marad

És túl (?) következik a folytatás
ha igaz ha nemcsak önáltatás
bölc s bölcselők ezer okoskodó

leszűrt bölcselme mit tamáskodó
agyam naponként szíd vagy ünnepel -
Mert már valóban itt érzem közel

KÉTFÉLE IDŐ

Igaza van az időnek igaza van
elfogadom eztán panasztalan:
csontig maró szél hóviharral
bőrt-égető forróság nyári nappal
szélsőségek vagy átlagok
mást nem kívánhatok

De nem az az idő mely pusztít vagy simogat
nem amely kívül kedvel vagy riogat
a bőrt az arcot érintő
a törvényt tisztelő idő
mely házat épített s nyújt még sereg-
fajta védelmeket

Nem ez az idő -

 Csupán az számít ami benn
csöndben munkál de szüntelen
s csak metaforákban beszélek
ha ilyenre-olyanra térek
A Király-Idő mindenekfölött való
még a királyokon túl is való

Tudja meg aki hallja olesó szavaimat
értelmüket fölfognia bármint szabad
Játszom én is komolytalan
rakosgatom össze gondtalan
de az idő az igazi rám se hederít
görgeti némán görgeti kerekeit

MARAD-E?

Csíny: hogy a valaholból valahogy ideszöktem
csíny: hogy más szökevények szövevényébe keveredtem
Tettem sok rosszat jót készülök mindent helyrerakni
készülök visszaszökni s megint a valaholba bújni

Kerekre tárt szemembe tömérdek ezt-azt befogadtam
Eltűnnek-e ha már a nagy kalandon túljutottam?
Marad-e sajtás bennem s marad-e hely hogy hol maradjon?
Hol végződik a csíny? Vajon utánam hol marad nyom?

A VÉGE EGY

Szegény szegénytársam megértem:
időben akármerre s térben
moccanjunk csak: a vége egy:
az út a temetőbe megy

Vigasztaljuk magunkat untig
hetykén hősen borzongva csontig:
de más a tarka öncsalás
és más a biztos pusztulás

Szegénytársam nagyon siessünk
bár egy rögöt odébb telessünk
Mert ahogy elgörög a rög
az már az időben örök

SAJÁT ÜGYEM

Nyomott napok -
Többször jut a halál eszembe:
egyetlenegy
saját ügyem az életembe

Ha mint szelíd
érzelmes régi-régi képen
népes család
karéj-köre áll is körébe:

fognék botot
hogy mindenkit tovább zavarjak
akik bután
vagy jószívvel még ott maradnak

Saját ügyem -
Hát hadd legyen végképp sajátom
amíg ki s be
mozog a levegő a számon

Saját ügyem -
Rejthessem el mélyen magamba
arcát hiszen
arcátlan egyszer föltakarja

próbájaként
a lesben álló nagyvilágnak
ahol falánk
szemek csak szégyenemre várnak

NYÁRDÉLUTÁNI DÖRMÖGÉS

KORA TÉL

Nap süt nap éles mint a kés:
kései égi tévedés
De ha itt bent jár-kél szemem
nyugodtan nyárnak vélhetem

Pedig késő ősz kora tél
naptár... fák... már csak pár levél
Ez a nyár - túl a hetvenen -
ha volt alig volt úgy

De ez az ősz se tél se lesz
holnap a barka ébredsz
s holnapután... ó évszakok
minek kell úgy rohannotok?

Becsaptok? - rendben van: hagyom
Szemem a napra szoktatom
s nem bánom bármily hirtelen
szakad rám rég-megírt telem

VARJAK

Varjak öreg-fakapu-nyikorgása
(fenyegető tél-közel intés
fáradt szívre éber legyintés)
a kert fölötti kócos bukdosása

Ez is már *arról* szól mint szinte minden
az agy bár buzgón elterelné
pironkodik jócskán rühellné
de *az* tanyát ver erre-arra kinn-benn

Hasra fekszem a heverő-terítő
egyetlen óvó láthatárom
fülem is betömöm: ne várjon
kül-zajt csak mit vérem kelt a keringő

Hideg van: didereg riad a fül szem
meg kell szoknom kellő időben
Varjak varjak a levegőben
Nem látni és nem hallani igyekszem

ÖNÁMÍTVÁ

Ó törvény törvény törvény!
Ó érvény érvény érvény!
S talán a gondolat
lehet szabad?

Vagy csak az útja tágabb
de éppúgy körbe-gátak
s a fő-fő lázadás
az is lakájkodás?

Robbantának világot:
a Kozmosznak mit ártok?
A seb mindenfelől
gyorsan benől

Föltartott fejjel inkább
titkoknak tudva titkát
hadd ámítsam magam
aggálytalan!

RITKÁN

Lassan mindenhol kiderül
hogy le való fent aki ül
Csakhát ki ott megmervül
alábbra ritkán ha kerül

TISZTA TOLLAL

A költészet kiszárad már belőlem
a képzelet iramlík már előlem

Leszek ami leszek: kishivatalnok
(vagy úgy is hívhatnám: porszürke tollnok)

„Az igazat mondd...” - Tenném én örömmel
de a „valódi” elkapkodja zömmel

s nem tudok gyűjteni annyi „valódit”
amennyiből egy „igaz” kiadódik

Megromlottam - Ki hallgatásra szántan
belényugodva kószál a világban

előbb-utóbb elveszti ami szép volt
pokollá süllyed ami egyszer ég volt -

Nem is kívánok mást csak azt hogy egyszer
magam-magam végképpen eleresszem

és ami törve-zúzva nagy halomban
bennem hever azt boldogan kidobjam

és tiszta szókat írva tiszta tollal
kössek igaz békét igaz papírral

ESEMÉNY ÉS EMLÉK

Ez is fogant született nőtt s kimúlt
ez a szép este is: nem dugható el
ezért elő se szedhető megint
ha megkívánom ha nagyon szeretném
Holott az összes résztvevője mindent
odadna újra akkor is csupán
napszitta vértelen fénykép lehetne
silányabb sokkal mérhetetlenül
annál az apró semmi eseménynél
hogy közben egy ceruza-hegy kitört

ÖTVEN ÉS MÁSIK ÖTVEN

Ha szépet tudnék írni jót
valódi éteknek valót - -
De így - csak szégyellem magam
hogy tisztelegnek s annyian

Egy vigasztal: szűk ötven év
s ember ha tíz-húsz tudja még
hogy éltem s írtam (meglehet:
olvasni-méltó) verseket

Majd másikk ötven év s nevem
elsüllyed végképp jeltelen
s elő csak az kaparja már
ki szükségből kíváncsi rám

LÉGY

Agyoncsapom

Meleg megint a nap
Kibújt a zugból s egyre boldogabb
De ingerel hogy itt-ott rám repül
Ő légyként: légy én ember: emberül

NYÁRDÉLUTÁNI DÖRMÖGÉS

Gyökerük van ezeknek a nyárdélutáni zajoknak.
Számomra mégis fölszakított hínárok a levegő víz-
tükrén. Kutyaugatás, kakaskukorékolás, autózúgás,
női beszéd, gyermeknevetés. Olyan hínár-fonadé-
kok, amik aztán eltűnnek, s más változatban föl-
bukkannak ismét.

Olyan hínár-fonadékok is, amik szárnyakat kap-
nak és a magasba emelkednek. Föl, egyre följebb, s
beleolvadnak a kékségbe: s viszik a híreket a Koz-
moszba rólunk, erről a júliusi délutánról, innét a Tó
mellől, innét a hegy alól.

Dörmögök magamban. Nincs kívül szót válta-
nom, de nem akarok kimaradni én sem. Érzékelje-
nek engem is a Kozmosz antennái. Érzékeljék pél-
dául azt, hogy körülvéve emberekkel, mennyire
egyedül vagyok. Hogy az időtér sivatagának kellős
közepén didergek. Hogy gyarmati bennszülött
szintjén sem beszélem a gyarmatosító világ nyelvét.
Hogy nekem más a csönd, mint nekik. Más a fa, a
napsugár, a víz, a föld, a felhők. S ha kimondanám
nevüket, nem tudnák, hogy miről beszélek; ha meg
azok beszélnek róluk, képtelen vagyok azonosítani őket.
Azt sem értenék, ha a falu két egyetemére küldé-
ném őket: a temetőbe és a rétre. Pedig ezekben
mindennél többet lehet tanulni.

S a legfontosabbokról: az életről és a halálról.

TERJESZKEDIK A SIVATAG

A fülekben beépített magnetofonok
a szemekben beépített televízió-képcsövek
kívülről idegen szándék szerint
kezelhetők

S az agy tisztos feladata
hogy tudniillik egyebek között
a szem s a fül termékeit
elfogadja s a maga kincsévé tegye:
készáru-raktározássá silányult

Nyomogatják a gombokat
nem tudni kinek kedvére javára
jön-megy az áru betáplált program szerint
s kör-körösen terjeszkedik a sivatag

BELÜL ÉG

Elásni nem elég vízbe hajítani sem
szétszedni szálkákra darabkákra kevés
agyonmorzsolni vagy bármi más
efféle módon
megszabadulni tőlük nem elég
mivelhog yizen át földszagon át
agyonmorzsolts csöpp szálkákön darabkákön át
még mindig orrunkba szivároog egy-egy ismerős
illat ami fontos volt valaha

Csak a tűz...

Csak a tűz ha lobog
az lehet rajtuk úr

És nemcsak a valódi tűz mikor izzó ágakból és gallyakból
följebbre csap a láng fejünknel
mutatva szemünknek hogy hamu lesz
amit markoltunk kevésel előbb

Nemcsak ez a tűz
az a másik is
aminek lángja sincs
parazsa sincs
aminek forrósága van csak
ezer fokon
ami csak belül perzsel
belül ég
már-már alighogy elviselhetően

MÁR HETEN MINT A GONOSZOK

LESZEK FALEVÉL

Lehet hogy reggel térdig letűrt harisnya lesz a lábamon
hogy tízéves gyerekek menhely-kabát lóg hátamon
s egy boltosnál kivel szívesen nem találkozom
nagy ívben átmegyek a másik járdára és ott folytatom

Ha nagyon-nagyon akarom lehet hogy pont így megvalósul
és nem is lesz csoda hogy hatvan évem megghiúsul.
Száz év kétszáz ha senki de senki nem jöhet tanúmul
leszek falevél melyet a szél ahogy kedve tartja úgy fúj

ANYÁM ÖLE

Akkor is jó volt menedéknek...
De a kicsi test kicsi lélek
(mert kicsit tudott fájni is csak)
nem vélte túl-kívánatosnak

Most a romló test s a világnyi
lélek - tudván szorozva fájni -
jár áhítattal jár utána
s majd belehal mert nem találja

Kölyöknek fél-fölöslegesség
öregnek már nincs-párja mentség
hiszen fejét belé ha rejti
a halált is nyilván felejt

A HETEDIK UNOKA

Már heten mint a gonoszok...

Pedig mind a hét fényes angyal
ez a most-jött hetedik is

Még nem foghattuk meg kezét
nem simíthattuk meg haját
nem nyomhattuk arcához arcunk
hozzánk is jött de messze tőlünk

Együtt félrajnál több gyerek
Két öreg fát jól körbefognak
körbefognak s holott óvóan
előbb-utóbb baj lesz belőle

A hét gyöngye erősödik
a két öreg fát körbefogják
mind szorosabban bár szeretve
de kíméletlen élni-vággal

Két öregnek vérünk veszik
kiszikkasztván szelekbe löknek
bennük belőlünk nem marad
csak olykor egy-egy tompa sajjás

ÚJSZÜLÖTT

Apró öböl s talán az óceán
készül belé - - Még azt se tudja hogy
ő maga létezik Ha igaz a
„Cogito ergo sum” akkor bizony
létezése kétségbevonható
mert hogy *gondolkodik* háromnapos
fejével ez alig képzelhető
Viszont ha ő esetleg az előbbi
Descartes-i tétel értelmében a
maga számára nincs is: mi akik
kívülről észleljük mi esküvel
állítjuk hogy *van* s legalább olyan
valósággal mint mi gondolkodók
Tehát *van van* akármilyen kicsi
A bibliai mustármag nyomán
képzeltük el jövő sorsát hogy a
picinyke magból is miként lehet
hatalmas ízelt lény amelyben
ezer alakban ő is benne lesz
s tőle is mássá válik a világ

1988. március 30.

A KINT S A BENT

Játszom mesélek pajtásuk gyerek
vagyok -: lám ők annak tekintenek
S ha rámkerül a sor valamiben
elvárják hogy hűséggel megtegyem
S én vállalom a rámrótt szerepet
beszélek bújok döngök remegek
S tologatom a kis meccs-bokszoikat
még tutulok is hozzá nagyokat

„Boldog idill” - sóhajt föl aki néz
„Milyen kedves eggyé-ölelkezés!”

„Milyen meg-nem-támadható világ
önnön rendjébe burkolt tarkaság!” -

S közben a látványos látvány mögül
hűvös szél indul s fog lassan körül

Mert arra nincsen senkinek szeme
hogy csak egy gépnek pördül kereke

hogy tündöklő s roppant csalás folyik:
a kint s a bent semmit se változik

ÖSSZEKULCSOLÓDVA

Valahol nyilván följegyezve már
az a nap az az óra az a perc
mikor majd egyikünk... (vagy ő? vagy én?)
találgatom - semmi értelme sincs -
De ki lehetne védeni talán
ha összekulcsolódva szorosán
nem engednék el egymást pillanatra sem
s a Végrehajtó mindkettőnket együtt
kénytetne vinni el

NŐVÉREM ÉS HÚGOM

Előre nézek: „...háta még eltakarja a halált...”
hátra: roppant játszóterekre enged
Nővérem és húgom
maradtak kilencünk közül

Talán
anyám rendelkezett így odaátról

Mintha
teknőben-fürösztés után
kendőbe csavarva a vetett ág
végén a dunyhát ahogy szokta régen
gyöngéden fölemelné
s bedugna
közé és a párnák közé
s mint akkor
biztos melegben érezném magam

MI VOLT TALÁLKOZNOM VELE?

Mint nagyujjam körme alá
ha tévedt szálla beszalad
és egész testem gyújtja rám
az a véletlen pillanat:

a fájdalom kés-éle mint
a gyilkosé szívembe szúr
s a vér rajtam kívül kering
elcsorran tarthatatlanul

Így történik míg számvetést
készítek: mit kaptam s kapott
Hanem dülőre nem jutok

S nézem magam: szép tévedés
vagy kétes játék kezdete:
mi volt találkoznom vele?

SZÉPSÉGHEZ

Úgy kellene
hogy kelleme
hogy külleme
hogy kívánnék csak állni ellene
s toporzékolna bár aprócska szelleme
ahogy nem illene
s idétlen jelleme
akkor is míg erőmből tellene
úgy kellene
hogy arcom minden sárt felejtene
s undora-e? szerelme-e?
végül egyet jelentene
hisz jelleme
hisz szelleme
hisz kelleme
hisz külleme - -
úgy kellene úgy kellene

CSAK ENNYI

Ejtegetem kitörlöm
unom vissza se pörlöm -
Van jónéhány akit még
őriztem óva nemrég
s gondolva bármelyikre
arcukra és szemükre

szívem oly döngve dobbant
hogy azt hittem kirobban
kirobban és kirebben
mind szélesebb körökben
s beszórja fájdalommal
minden tájam ahol van
hogy szenvednem miatta
hogy kell magam harapva

Nemrég nemrég

Ma mintha
fáról levél leringna
melyhez közöm semennyi
nehéz is észrevenni

Csak ennyi

SZEMMEL SEM

Kihűl lenyugszik a háborgás a szívben
aztán lassan a szív is
Az elválások - „Távol a szemtől távol a szívtől” -
valami súlyos hosszú tapasztalás igaz összegezése
S mert igaz: fáj is ámbár nincs joga
Messziről is lehet egyszerre lépni
a mezitlábak nesze is összefűzhető
még félvilágnyi úrön át is
mint ahogy két egybefonódó test között is lehet Kínai Nagy Fal
A vastag drótkötél
egyszer csak fércce vékonyul
és gyöngye érintésre is kettészakad
Ó minek lett így? Forog forog a föld
apró elmozdulások
ismeretlenné teszik a volt ismerőst
s a közbe-fújdogáló hús szelektől
minden zörögni kezd
És én/mi tüskések leszünk
magunkat szurkáljuk ha moccanunk
hát holtra-fáradtan megállunk
nem merjük szemmel sem keresni egymást

ILLANNAK KI

Mint aki előtt keresztutca-sarkon
sorra eltűnnek kik után sietve
iparkodott hogy még elérje őket
mert nem maradt csak egy-egy szoknya-csík
egy-egy kemény lábszár búcsúztatónak
és tudja már hogy soha sem jut el
a sarkig hogy visszatarthassa őket:

úgy illannak ki rokkant életemből
kedves legkedvesebb barátaim
s főként a nők a drága drága nők

EGY SZERELEM TÖRTÉNETE

hányfajta is volt? hányfajta összevillanó szem?
közeledés: vad? cifra? egyszerű?
hányfajta érintés: kezek?
ujjak? arcok? (a test bármely pontja a másik
bármely pontjához) hány meg hány félő szűkölő
próbálkozás: olykor kívánt sőt áhított vagy csak eltűrt?
és hely hányfajta: szénaboglya? erdő?
hivatal? vendégágy? riadozó? nyugodt?
s hányfajta ölelés mikor már elszakadt a gát?
hányfajta hörgés? szusszantás? sikoly?
hányfajta ösztönös fortély a kéjt növesztő helyzetekben?
hányfajta zümmögő harmónia? (boldogság talán?)
hányfajta durcás indulat? már-már széjjelfoszló kötés?
sőt undor? sőt önköpködés a választás miatt? -

de mennyivel többfajta hála volt
majdnem sírós leboruló lábcsókoló:
élet tehát a legszebb értelemben
hányfajta volt?

hányfajta volt?

KÁRUNKRA VAGY JAVUNKRA

A töltésen belül a partszél jó hogy más lett egészen:
nincs mihez viszonyítanom tömérdek veszteségem
A rámpa túlsó oldaláról hol a fehér homok?
Hol csattognak bokáig-térdig vízben a mosó asszonyok?
Hol metszenek ki hófehér négyszögeket a libarágott
zöld gyepből a száradni tett lepedők és egyéb ruhák ott?
Nemrég hogy arra jártam kapkodva kószáltam kutattam
nem ami volt hanem ameddig eljutottam

A réteges időt ami rakódva réteges időre
a homokot fűzek sűrű bozótjával benőtte
Mikor? Nem voltam itt sokáig hát nem tudhatom
TavasZRól tavaszra lassan történhetett azt gondolom
E tájba ismét én már nem nőhetek soha bele
Hanyag voltam: évtizedek múltak s nem törődtem vele
Most oktalanság lenne tőle de tőlem is ugyancsak
elvárnunk hogy ő visszakanyarodjék vagy én előre hajtsak
Azt tehetem tehát csupán hogy mint vándorló idegen
végigjárom kíváncsian mint ismeretlen szigeten
s elviselem hogy mint mély és nem azonosítható
sajgás végignyilall rajtam valami mindig fájható
valami élesen erőszakos amit csitítani képtelenség
de megtudom belőle mi a reménytelenség
a töltésen belül s a világon mindenféle
hogy még a gyémántkő... az is bár volna elég ereje
s egyáltalán: minden ami földön vagy égen létezik
kárunkra vagy javunkra örökké változik
hogy mi is szerencsére s akárhogy kísérletezünk
az előző perccel se többé már azzal sem rendelkezünk

FÉNYKÉPEK A FALON

Három lányom gyerekkorukban
Picasso arca egy lapból kivágva
az isenheimi Grünwald-oltár corpusa
s az oltárképből néhány kéz meg ujj
unokáim mind a hét együtt és külön
anyám apám nálam fiatalabban
Tandori Szpérója Szent Katalin
(múlt századi litográfia-levlap)
a Várakozó (könyöklő nő) órómai
szobor fotója Ronsard sírja Tours mellett
kis hegyi házunk
lent a te képed negyven év előttről
és sajgó sajgó fájdalom a szívben

KEDVEMRE S NÉLKÜLEM

Úgy születnek kedvemre s nélkülem
Keresem magam késve bennük
valami mindig sikerül:
egy szó
gyerekkoromból
egy hangulat
lázás kamaszkoromból

szerelmeimből
bánat-hegyeimből
melyek egy halott arcból
viszolygó női szemből
tompá novemberi napokból
aléló vonat-kattogásból
vagy ujjongásaimból
lassú örömeimből
melyek egy-egy öl melegéből
parazsából
vízparti bámulásból
szép felejtésből
szép emlékezésből
nőtték ki váltak érzékelhetővé
Keresem magam bennük
valami...

Különben:
úgy születnek
kedvemre s nélkülem

SOS-T JELEZ

A könyvek s a tapasztalat
megtanított: mi jó mi rossz
Jövőm kihúznom nem kellett kalap
(bár a véletlen is lehet csodálatos)

Sorsom nem óvták más kezek
még megértést sem kértem én
ha voltam: voltam ki nem érzeleg
s bőrön belül fakadt olykor piros remény

Most futnék már mindenkire:
segítsen hogyha módja van
A testem lelkem SOS-t jelez
meleg karok között didergek egymagam

ÜVÖLTÖK S HALLGATOK

ELMÉLKEDÉS EGY ILLYÉS-DEDIKÁCIÓ FÖLÖTT

A költő halálhírére

Ahogy az arca se a teste se
e betűk együttese se -
Az átkanyargó fonalak
karikák hurkok vonalak
közök emelkedések
egy-szintek süllyedések
az öntudat nyugalma
ingások riadalma
a szavak gránitbástyaképpen
rakott épületében
ahogy... ahogy... ahogy...
Nem múlik él ragyog
Üvöltök s hallgatók

1983

LETT IDEJE

Rónay Györgynek, akit ma is gyászolok

Csillagok, titeket se tudtalak.

Véga, Aldebárán, s hány mennyei virág!

*- Ne félj, lesz majd időd megtanulni, hanyatt
fekve, ezt az egész égi botanikát.*

(Rónay György: Csillagok)

Pedig sokat tudott: a lélek ezer recéje-ránca
éles-szelíd szemének magát készségesen kitárta
S oly biztonsággal mozgott a gyűrt titkok között
mint aki mindegyikkel szövetséget kötött

Tudta a nőt a gyermeket az anyát apát a barátot
a jó- és rosszindulatok gubancaiba is belátott
tudta az örömet a szenvedést az emberi
gonoszságot (de ezt nem tudta megérteni)

Nagyon sokat tudott: tudta a földi másegyébek
törvényeit és mindenekfölött tudta a szépet
mely annyiféleképpen föltündökölt előtte s annyiszor
mint vers virág zene víz arc ház kép szobor

Sokat tudott sokat nem A csillagokat például sose tudta
Nyugton tekintett mégis idegen otthonukba
Hitte: lesz ideje elég hogyha már fekszik hanyatt
lesz megtanulni ideje őket is a csillagokat -
Ó Véga ó Aldebarán s más csillagok (égi virágok)
most már hanyatt fekszik közelről néz s régóta rátok
most már titeket is nem-ismerősök megtanult
Panasza nincs már csak nekünk hogy végképp odamúlt

VÉSZI ENDRE MEGHALT 1987. JÚLIUS 9-ÉN

Árvai nincs többé. Pár szó és medribe roskadt
egy szép híd, boldog kapcsa sok Árvainak.
Bandi, mi történt ott és itt? Várjunk türelemmel:
nem sok idő kell már, s újra veled lehetek.
Fény voltál, szíved zengett, ez a drága, meleg szív,
tompákolong most, kong szomorú helyükön.
Bandi, ha van tükör ott, pislants bele, lesd ki előre
mit tett rajtad a sír. (Rajtam is azt teszi majd).

HETVENÖT

*Weöres Sándornak születésnapjára -
könyörögve érte és hozzá*

kíméld
test a testet aki sohasem élt
és aki csak
gyönyörű fölöslegek
számára volt e földi lak
fondor cselek
csalták fény-árnyas fellegek
közé de benned megpihenhetett
ott és akkor sem élt
csupán aléltan elhenyélt
ám emberül
kívül-belül
jó rossz hozzá sehogy se fért
test test te most
mért lettél magadhoz gonosz?
lám a tündér fölöslegek
belőle most is lengenek
s ő túri tarka kedvüket
holott beteg
holott nagyon beteg

kíméld
test a testet aki sohasem élt

de ki
hajdani és mai
gyermekek
és felnőttek hada felett
bűvölve ring lebeg -

hagyd abba hát
e ríkató csatát
engedd megint a régi áradó csodát

nem érdemel ilyent s épp tőled semmiképp
nem érdemli magán maga fölött ítéletét:

test a testet kíméld

ó test a testet kíméld...

TÚL MÁR

Galsai Pongrác után nagyon nehéz szívvel

Túl már... Most minden rejtély kiderült
amit hittél a Másvilág körül
Ha nincs - úgy vélted - hát megszűnsz te is
ha meg van akkor baj számodra nincs
Merthát te... Mégiscsak segíts nekem:
sóhajtsak érted: „Édes Istenem”?
S kérjem kegyét? (Meg-megbántottad őt)
Vagy épp nevessem ki a temetőt
hisz úgyse bír csinálni mást veled
mint elfogadni tárgy-lelt testedet
majd széjjelrágni úgy hogy nem marad
belőled csak csont s egypár szőr-pamat? -
Most majd búcsúztatnak szónoklatok
ha hallgatod röhögsz rajtuk nagyot:
(Élőként így kevés értő dicsért
hogy meghaltál dicsérnek mindenért -)
Bennem megint ürebbé vált az űr
kegyetlen fájás fáj kegyetlenül:
száz- és százezren birkóztak vele
akadt-e már a sok-sok némelye
ki elfogadta azt hogy van hogy élt
s egyszercsak nincs nincs - végleg végetért? -
Hősködni hogy „Legvégső percemig!”
hogy „Míg erőmből egy betű telik!”
Ó nem! - Hisz épp elég nagy hősködés
hogy tudván mind nem vágsz magadba kést
csak vársz s teszed híven amit a nap

szeszélye zord napiparancsba ad -
Barátom Jóbarátom merre jársz?
Szájam körül mélyebbé nőtt a ránc
még gyakrabban tűnődöm el: mi ez?
miért e tarka cécó és mihez?

AKAROM

Akarom hogy legalább
egyetlen zajgó délután
jöjjön vissza harmincegynéhány évnyi messzeségből
Nem a fantázia köd-lova hátán
hanem tárgyaival élőivel levegőjével mindenével egyben
s főként azzal a fuldokló
ugató nevetésszel mitől
végülis harsány kacajra fakadt
aki hallotta hangod
Akarom
hogy kussoljon előttem
múlás idő felejtés más ilyen -
S ha az nem jönne vissza
amit hívok
akarom
hogy lábam varázserővel
mozoghasson tetszés szerint a múltban
vihessen el
amaz egyetlen zajgó délutánba

.oOo.